

Veronika Najvarová,
Světлана Hanušová,
Martin Adam

Zkoumání povahy žákovských promluv ve výuce anglického jazyka

Institut výzkumu školního
vzdělávání PdF MU,
Katedra anglického jazyka
a literatury PdF MU

Příspěvek představuje metodologii a vybrané výsledky výzkumu promluv učitele a zejména žáků ve výuce anglického jazyka na druhém stupni základní školy. Budou představeny zejména kategoriální systémy vytvořené pro potřeby prezentovaného výzkumu, zaměřené na zjištění proporcí využívání mateřského a cílového jazyka a na postižení povahy anglických promluv žáků v reálné výuce. V teoretické rovině se výzkum opírá o koncept komunikačního přístupu ve výuce cizích jazyků. Hlavní metodou sběru dat bylo zprostředkované pozorování (videostudie). Analyzováno bylo 79 vyučovacích hodin, jednotkou analýzy byl 10vteřinový interval. Z výsledků vyplývá, že existují značné rozdíly v tom, jakým způsobem je výuka organizována jednotlivými učiteli a jaké příležitosti k mluvení žákům výuka nabízí.

Jana Zerzová

Učitelovo pojetí kultury a cílů výuky reálií a IKK

Katedra anglického jazyka
a literatury PdF MU

Příspěvek se věnuje problematice výuky reálií a rozvíjení interkulturní komunikační kompetence (IKK) v rámci výuky anglického jazyka (AJ) na 2. stupni ZŠ, a to konkrétně učitelovu pojetí kultury a cílů výuky reálií a IKK. Jestliže je učitelovo pojetí výuky základem pro plánování výuky, jednání v hodině a vnímání výuky a představuje obecnou strategii pro učitelovo pedagogické myšlení a jednání (srov. Průcha, Walterová, & Mareš, 2003; Mareš et al., 1996), pak je učitelovo pojetí kultury a cílů výuky reálií a IKK, představující jeho dílčí složky, základem pro plánování výuky reálií a IKK a volbu témat i metod pro výuku vhodných. Výzkumného šetření se v akademických letech 2008/2009 a 2009/2010 účastnilo 50 učitelů. Cílem jeho první části bylo zjistit, jakým způsobem učitelé definují pojem kultura. V tomto případě byla provedena kvalitativní obsahová analýza volných výpovědí učitelů a induktivně vzniklé kategorie daly vznik modelu učitelova pojetí kultury. Druhá část šetření se zabývala cíli výuky reálií a IKK, které si učitelé kladou. Zkoumán byl poměr cílů zaměřených na rozvíjení kognitivní, afektivní a behaviorální složky IKK, cílů zaměřených na Big-C culture a small-c culture a cílů zaměřených na obecná a specifická kulturní témata. V tomto případě byla provedena kvantitativní obsahová analýza za použití kategoriálního systému Reálie a IKK. Ve formulacích učitelů převažovaly cíle v rovině znalostí (61 %), orientace na specifická kulturní obsahy (70 %) a small-c culture (73 %).

Adaptace a standardizace dotazníků

Dotazník klimatu učitelského sboru zjišťuje vyjadřovanou kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů učitelského personálu, které fungují ve sledované škole tak, jak ji vnímají, prožívají a hodnotí učitelé ve sboru školy. Doposud se u nás používá zahraniční dotazníkový nástroj měření klimatu učitelského sboru základních a středních škol (OCDQ-Rs; Kottkamp, Mulhern, & Hoy, 1987), přeložený do češtiny Laškem (2005). Přesto, že je u nás opakovaně výzkumně využíván (Urbánek, 2003–2010), ukazuje se, že zcela (v některých parametrech) nevyhovuje specifiku českého školního prostředí. Z těchto důvodů byl dotazník na Slovensku upraven a standardizován (Gavora & Braunová, 2010). Tentýž krok je v současnosti realizován pro potřeby českého prostředí. V rámci národního projektu Cesta ke kvalitě byla rozšířená verze dotazníku pilotována na několika základních i středních školách. Dotazník byl upraven a standardizován v roce 2011 na vzorku 33 škol. Potvrzeno bylo 5 měřených faktorů. Zpochybněn byl souhrnný index „otevřenosti klimatu“ a nezávislost faktorů v českém prostředí. V příspěvku bude představen postup a výsledky této standardizace i v komparaci se standardizací původní verze anglické a verze slovenské.

Problematika výzkumu školního klimatu v České republice je rozpracovaná především na úrovni základních a středních škol, méně však již na úrovni škol vysokých. V případě vysokých škol hovoříme spíše o sociálním klimatu organizace, a to zvláště, když se zužuje pohled na jeho percepci z pozic akademických pracovníků. V současnosti, kdy dochází k reformám českého vysokého školství, je toto téma velmi aktuální. Příspěvek se zaměřuje na analýzu a srovnání převážně zahraničních výzkumných strategií a nástrojů pro výzkum percepce klimatu vysokých škol akademickými pracovníky a vymezení dimenzí pro výzkum klimatu vysokých škol v České republice s důrazem převážně na pedagogické fakulty. Volba pedagogických fakult je dána jejich specifičností, kterou spatřujeme v orientaci na přípravu budoucích učitelů, ale v posledních letech

Martin Chvál,
Petr Urbánek

Adaptace a standardizace dotazníku klimatu učitelského sboru v ČR

Ústav výzkumu a rozvoje
vzdělávání PedF UK
v Praze

Helena Grecmanová,
Jana Kantorová,
Miroslav Dopita,
Jitka Skopalová

Identifikace dimenzí k výzkumu percepce klimatu VŠ

Ústav pedagogiky
a sociálních studií PdF UP
v Olomouci

také změnou způsobenou silicím tlakem na orientaci na oblast vědy a výzkumu. Předmětem analýzy jsou jak modely, dimenze, faktory, indikátory a proměnné výzkumu sociálního klimatu organizace obecně, tak klimatu vysokých škol. Provedená analýza je prvním krokem k tvorbě dotazníku pro výzkum percepce klimatu pedagogických fakult akademickými pracovníky.

činností byla komunikace s žáky. Rozdíl uváděných obtíží byl v činnostech prováděných studenty absolvujícími praxi na jiném stupni školy.

Příspěvek se zabývá možnostmi získávání zpětné vazby od žáků po absolvování výuky vedené aktivizujícími metodami. Zjišťování této zpětné vazby je jedním z úkolů, které budou řešeny v rámci mezinárodního projektu Establish. Cílem projektu, kterého se účastní jedenáct evropských zemí, je podpora přístupu IBSE (inquiry based science education). V rámci sledování dopadu projektu na žáky je plánováno zjišťování zpětné vazby v těchto konkrétních oblastech: rozvoj analytických dovedností žáků a dopad na procesy učení v závislosti na genderu; dopad na vnitřní motivaci žáků vztahující se k výuce přírodovědných předmětů, a to v závislosti na genderu a kulturních rozdílech; dopad na žáky a jejich vnímání důležitosti vědy a technologií pro společnost a vliv výuky realizované v rámci projektu na zájem žáků o povolání v přírodních vědách a technologiích. Pro toto zjišťování budou použity již ověřené a v mezinárodním prostředí používané nástroje. Konkrétně byly vybrány tyto: IMI – Intrinsic Motivation Inventory, CLES – The Constructivist Learning Environment Survey, EBAPS – Epistemological beliefs assessment for physical science a dotazník projektu ROSE. Tyto nástroje mají poměrně široké využití jak pro výzkumné účely, tak pro učitelskou praxi, a to nejen v oblasti přírodních věd. Cílem příspěvku je představit také teoretická východiska konstrukce uvedených nástrojů a možnosti jejich použití. Zmíněné nástroje budou k dispozici také v české verzi na stránkách Katedry didaktiky fyziky MFF UK v Praze.

Martina Kekule,
Vojtěch Žák

**Zahraníční
standardizované
nástroje pro zjišťování
zpětné vazby z výuky
přírodních věd**

Katedra didaktiky fyziky
MFF UK v Praze

David Greger

**Jak čeští učitelé hodnotí
vlastní efektivitu?
Adaptace zahraničního
dotazníku**

Ústav výzkumu a rozvoje
vzdělávání PedF UK
v Praze

Příspěvek referuje o konceptu vnímané vlastní efektivitě u učitelů, která byla měřena s využitím mezinárodně používané škály TES (Teacher Efficacy Scale, 1984). Tato škála byla adaptována pro české prostředí a využita v šetření 1 126 učitelů matematiky a v šetření na celých učitelských sborech patnácti škol. Tataž škála byla adaptována P. Gavorou na Slovensku, a tak se nabízí srovnání postojů českých a slovenských učitelů při využití stejného nástroje i srovnání parametrů úspěšnosti adaptace těchto nástrojů v obou zemích. V závěru příspěvku představíme další plánované využití adaptace nástroje v navazujících výzkumech, především pro zjišťování souvislosti mezi vnímanou efektivitou učitele a měřenými výsledky žáků. V zahraničí byl prokázán věcně i statisticky významný vztah. V ČR i SR však takové analýzy dosud chybí.

Jana Wernerová

**Obtížnost profesních
činností studenta
učitelství**

Katedra pedagogiky
a psychologie FP TU
v Liberci

Vzdělávání budoucích učitelů je považováno za klíčový faktor jejich profesního rozvoje. Určitým problémem je tento fenomén zkoumat. Náš příspěvek na podkladě dotazníkového šetření komparuje sebehodnocení obtížnosti prováděných profesních činností učitele studenty nestrukturovaných a strukturovaných studijních programů Učitelství pro 2. stupeň základní školy a Učitelství pro střední školy na čtyřech pedagogických fakultách v České republice. Šetření se uskutečnila v akademickém roce 2009/10 po absolvování souvislé pedagogické praxe studentů. Sebehodnotící výpovědi studentů učitelství potvrzovaly z velké části trend výpovědi z předchozích let. Činnosti uváděné studenty se podstatně nelišily v pořadí u programů studia nestrukturovaného a strukturovaného. Jako nejobtížnější činnosti byly uváděny časové rozvržení učiva a činnosti spojené se zvládnutím kázně žáků, nejlépe zvládanou

Pondělí, 5. 9. 2011

Pondělí, 5. 9. 2011